

NGHIÊN CỨU

SỰ THẬT VỀ CON RỒNG VÀ CON PHỤNG

Một số người tự xem là có óc khoa học phê-phán giản-dị như sau đây: “Con rồng chỉ là con thú do người Tàu tưởng tượng ra mà thôi, không bao giờ có cả đâu.”

Ta muốn cãi lại những người ấy, chắc cũng khó lắm, vì các nhà khảo cổ cứ đào bới mãi mà chẳng bao giờ gặp một bộ xương rồng, mặc dầu họ đã tìm thấy xương của rất nhiều sinh vật cổ một triệu năm.

Nhưng nếu ta nhìn kỹ những bộ xương cổ một triệu năm ấy, ta sẽ có cơ sở tin rằng con rồng quả có thật, chỉ phiên là chưa tìm được bộ xương của nó thôi.

Có vài con sinh vật tiền sử, có giống con rồng một cách xa xôi: Đó là con thú giống như con cắc-ké, con Giao-Long, cá hóa rồng trong huyền-thoại và con thủy quái.

Hai con thú đầu giống con rồng ở chỗ chúng quá dài như những con rắn khổng lồ, mà lại có chân, chớ không phải là loài bò sát như rắn. Chúng lại vừa ở dưới nước, vừa sống trên bờ. Thì rồng cũng xuống nước được, chớ đâu phải chỉ sống trên mặt đất. Nếu rồng bay được thì hiện nay, một loài sinh vật có thân thể giống như con cắc-ké (Caméléon) tức khá giống rồng, lại có cánh và bay được. Trong nước Việt Nam, hay Trung Hoa không có loại cắc-ké này nhưng ở Phi Châu và Nam Mỹ thì có. Tức là loài chạy trên đất, vẫn biết bay, cả đến ngày nay, loài ấy vẫn còn.

Sách Tàu thường nói đến con Giao-Long ở Động-Đình-Hồ (Bài phú Tiên-Xích-Bích của Tô-Đông-Pha cũng có ám chỉ đến con vật này). Hẳn người Tàu đã thấy con Giao-Long và đã huyền-thoại hoá nó mãi cho đến về sau thì nó thành con rồng mà họ vẽ hình. Họ đã thấy, nhưng họ không biết tả rõ.

Ở Trung Hoa và ba nước có thọ lãnh văn hóa Tàu là Việt Nam, Nhật và Triều Tiên đều có huyền-thoại cá vượt Vũ-Môn để hóa thành rồng.

Huyền-thoại này không hoàn toàn huyền-thoại, mà có phân nửa sự thật trong đó. Và huyền-thoại này là huyền-thoại Tàu chắc chắn, bị Việt Nam hóa, Triều hóa và Nhật hóa.

Cái Vũ-Môn này là Vũ-Môn thật, ở bên Tàu, mà sách vở Tàu thường nói đến, còn những cái Vũ-Môn của Nhật, của Triều Tiên, của Việt Nam, ba nước đã thọ lãnh văn-hóa Tàu trong một thời gian, thì chẳng biết là có hay không. Nhưng nếu có, thì chắc cũng chỉ là Vũ-Môn hạng C, hạng D mà thôi, còn Vũ-Môn Tàu mới chính thật là cái đầu tiên đã tạo ra huyền-thoại cá hóa rồng.

Nhưng Vũ-Môn, tự nó, không đáng nói đến, mà cái vụ “Cá vượt Vũ-Môn”, thi đua để hóa thành con Rồng thì mới là chuyện lạ. Ta có ca dao sau đây:

Mông ba (?) cá đi ăn thê,

Mông tám (?) cá về cá vượt Vũ-Môn

(Không bảo đảm nhớ đúng hai câu ca dao trên đây).

Người mình lại cho biết đích xác rằng Vũ-Môn ở huyện Hương Sơn, tỉnh Hà Tĩnh. Có thể tên nơi chốn thì có, còn cá thi đua để thành rồng thì như sao, chưa rõ.

Chữ Tàu, Vũ, viết như tên của một vua Tàu, vua Vũ đời nhà Hạ, chớ không phải Vũ là mưa, cũng không phải Vũ là phản nghĩa của Văn, cũng không phải là “khấp cá không gian” như Vũ Trụ, cũng không phải Vũ là cái lòng ống của loài chim.

Tương truyền rằng chính vua Vũ đời nhà Hạ đã tìm thấy trước nhút cái đó, nên người đời sau đặt tên nó là Cửa của vua Vũ (Vũ-Môn).

Cái cửa này, thật ra không phải là cái cửa, mà là một cái thác ba bậc, ba nấc, như cái thang bằng gạch dùng để lên một cái nhà nền cao.

Sông Dương Tử là con sông to nhất ở Hoa Trung. Hoa Trung là do người viết bài bắt chước Tây mà chế ra, chớ thật sự thì người Tàu họ chỉ chia nước họ thành hai vùng thôi. Phía trên sông Hoàng Hà, được gọi là Hoa Bắc, phía dưới con sông đó được gọi là Hoa Nam. Nhưng người phương Tây họ thấy là không ổn, nên họ thường chia ra (trong sách riêng của họ) thành ba vùng: Hoa Bắc, từ Mông Cổ tới tả ngạn Hoàng Hà, Hoa Trung từ hữu ngạn Hoàng Hà tới tả ngạn sông Dương Tử. Ở dưới sông Dương Tử mới là Hoa Nam thật sự. Cái vùng Trung đó, Tàu không chịu gọi nó là vùng Trung, mà gọi là vùng Giang-Hoài, tức là vùng thuộc hai sông Dương Tử và sông Hoài (Giang, xưa kia không phải là danh từ có nghĩa là sông, mà là tên riêng thứ nhì của sông Dương Tử).

Con sông này bắt nguồn từ tỉnh Tứ Xuyên của Tàu đời nay. Tỉnh này xưa kia là một nước độc-lập của dân-tộc Thái (nhóm Tây Bắc Thái), mang tên là nước Thục. Cạnh Thục còn một nước nhỏ hơn cũng của dân-tộc Thái, tên là nước Ba. Tàu cướp hết cả hai nước đó, rồi cho nó một tên chung là Ba-Thục, nơi mà về sau, tới thời nhà Hán, Hàn-Tín và Lưu-Bị đã tử thủ trong đó, và về sau nữa, Tương-Giới Thạch cũng đã tử thủ nơi đó (chống Nhựt).

Tại sao trải qua lịch sử 2700 năm, có nhiều nhân vật lớn của Tàu rút vào đó để tử thủ? Vì đó là một cao-nguyên hiểm trở, rất hiểm trở. Cao-nguyên Việt Nam đổ xuống đồng bằng, bằng những cái dốc thoai-thoải, dễ đi, nên ta tử thủ ở cao-nguyên ta không được, còn Ba-Thục thì khác xa. Từ đồng bằng của Tàu lên đó thì, khi gặp cao-nguyên, cao-nguyên đứng sừng lên, y như ở tỉnh Quảng Bình của ta mà ta đụng đầu với dãy Trường Sơn cao ngất, không lên được dễ như ở đèo An Khê vậy đâu.

Cao-nguyên Ba-Thục đất đỏ, do tro núi lửa thượng cổ tạo ra, nên rất phì nhiêu, phì nhiêu hơn Hoa Bắc là nơi đất vàng, cũng đã nổi tiếng là phì nhiêu, nhưng cứ thua đất đỏ Ba-Thục. Đường vào xứ Ba-Thục rất khó, mãi cho đến năm 1936, Nhật muốn vượt theo Trường-Giới Thạch (họ Trường cũng rút vào trong đó), nhưng đành bó tay, chỉ thỉnh thoảng cho phi cơ vào ném bom chơi vậy thôi. May là họ Trường chỉ đóng ở Trưng-Khánh phủ, tức là ở ngoài bìa cao-nguyên Ba-Thục, chớ nằm tại Thành-Đô, kinh đô cổ thời Ba-Thục, thì vô phương vào, nhứt là trong cổ thời.

Tuy nói thế chớ nước sông Dương Tử không rơi từ đó xuống đồng bằng Trung Hoa bằng một cái thác nước cao một nghìn thước đâu. Cao-nguyên không thoải-thoải như Trường Sơn ở An Khê, mà cũng không đứng sừng như núi Trường Sơn ở Quảng Bình, mà có thấp lùn lùn bằng những cái bậc, cái nấc, mỗi nấc cao chừng ba bốn mươi thước và thác cũng chỉ cao vài ba mươi thước là cùng.

Cái thác cuối cùng là thác ba bậc, mỗi bậc cao chỉ độ mười thước thôi. Vũ-Môn tam-cấp chính là cái thác cuối cùng đó.

Còn cá có thi đua vượt thác để thành rồng (cá hóa long) hay chẳng thì xin xem dưới đây. Có một loại cá biển mà ta gọi là cá Hồi (tiếng Anh là Salmon, tiếng Pháp là Saumon), mỗi năm chúng nó vào sông một lần để đẻ. Nhưng loại cá này đẻ rất là rắc rối, mà lý do của lối tìm ổ đẻ kỳ khôi đó, cho đến nay, khoa học cũng chưa biết nó có ý nghĩa gì. Khoa học giả thuyết rằng những con cá đó, khi trưởng thành rồi, ở ngoài biển, thì nhớ cội nguồn nên tìm về quê tổ. Mà cái quê tổ ấy thì hết sức lạ lùng. Cá hồi chỉ tìm sông nào có thác để vượt thác mà đẻ ở phía trên thác mà thôi. Cái điểm mà khoa học bí, không phải là vào sông để đẻ, mà chỉ đẻ ở trên thác mà thôi.

Ở cái thác cuối cùng mang tên là Vũ-Môn tam-cấp ấy, mỗi bậc thác cao trên mười thước. Cá hồi có lẽ là cá mạnh vô song (mạnh sánh với sự nhỏ của nó, nó chỉ to bằng đùi của một người Việt Nam trung bình, theo chỗ kẻ viết bài này thấy được tại xứ Huế Kỳ, khi chúng vào sông để đẻ, sẽ nói rõ lát nữa đây). Nó quá mạnh nên mới đủ sức lội ngược dòng một cây nước cao trên mười thước, mà lại là một cây nước đổ xuống mạnh vô cùng. Hơn thế, chúng nó phải ngược dòng đến ba cây nước, chớ không phải một cây.

Người Tàu từ đời nhà Hạ đã quan sát những mùa vượt thác của cá hồi, và vì không hiểu chúng nỗ lực như thế để làm gì nên mới bịa ra một lối giải thích là nó thi đua để biến thành rồng, con nào thành công thì hóa rồng lập tức. Nói đến sự "thành công" thì phải nghĩ đến sự "không thành công", và có hàng mấy mươi vạn cá chết vì đuối sức, trước khi đi tới nơi, tới chốn.

(Nhà học-giả Thái-văn-Kiểm, trong tạp chí Độc-Lập số Tết 1987, lại cho rằng loài cá vượt Vũ-Môn là cá Lý-Ngư. Lý-ngư là danh từ của Tàu. Tiếng ta là cá chép (Carp).

Nhưng cá chép có bao giờ đủ sức mạnh để vượt ngược những cây nước cao 10 thước?)

Tới đây, xin nói sơ về chút ít sử Tàu. Người Tàu từ thượng cổ đến đời nhà Hạ, chỉ định cư ở Hoa Bắc mà thôi. Cho đến đời nhà Hạ họ mới sang sông Hoàng Hà, di cư xuống Hoa Nam mà thuở ấy còn là đất của dân Mã Lai từ Trung Á bỏ xứ di cư đến đó, bởi Trung Á bị sa mạc hóa, họ ở không được nữa.

Tàu chỉ xuống vùng dưới với tư cách di dân đi ở trọ chứ chưa đánh chiếm vùng dưới, mãi đến đời nhà Chu mới là có xâm lăng thật sự. Nhưng riêng Ba-Thục thì bị xâm lăng bằng cách khác, qua ngã khác. Thuở đó nhà Chu đóng đô ở cái nơi mà nay là tỉnh Thiểm-Tây, gần thành Lạc-Dương. Còn Tần thì chỉ là chư hầu bé nhỏ của Chu, giữ trọng trách trấn rợ Nhung ở phía tây của Lạc-Dương. Chư hầu Tần có mưu-đồ làm bá chủ thiên hạ, nên tìm đất lớn để tăng cường sức mạnh, hầu đủ sức chiếm trọn nước Tàu mà họ chưa chiếm được.

Phía Tây Nam của Thiểm-Tây chính là nước Thục. Và Ba-Thục bị chư hầu Tần xâm lăng, chứ không phải là nước Tàu xâm lăng. Nhưng rốt cuộc Ba-Thục cũng về tay Tàu, vì rồi chư hầu Tần là chủ nước Tàu và nước Tàu được hưởng tài sản của nhà Tần.

Thế thì từ đời nhà Hạ, vì đã xuống Hoa Trung nên Tàu đã biết Vũ-Môn tam-cấp, nhưng lại chưa biết rõ phía trên của Vũ-Môn, bởi thuở đó Ba-Thục cứ còn độc-lập và không có giao thiệp với Tàu. Hễ không biết phía trên thì cá lên trên, có thành rồng hay chằng, họ bất cần, cứ cho là nó thành rồng để khỏi mất công suy nghĩ hầu tìm biết sự thật.

Dưới đây là những gì mà kẻ viết bài này đã thấy tại Huê Kỳ. Sau nhà của "bi nhân", có một con sông mà người Mỹ gọi là American River. Sông này không có thác. Tại trung lưu của con sông, người Mỹ xây một cái đập ngăn sông lại, vì một lý do dài dòng không nên nói ra vì sẽ đi lạc đề. Cái đập này cao hơn là Vũ-Môn tam-cấp, hóa ra cá Salmon vượt không nổi. Mặc dù vậy, năm nào chúng cũng từ vịnh San Francisco vào sông để đẻ, vì tuy không có thác vừa sức chúng, nhưng lại có nhiều ghềnh đá.

Chúng đẻ xong rồi thì nhảy lên bờ để lặn đùng ra mà chết. Cái chết này cũng lạ lùng không kém việc vượt thác đẻ đẻ, và tại sao không chết dưới nước mà phải nhảy lên bờ sông mới chịu chết thì cũng lại là một sự bí hiểm nữa.

Cá hóa rồng, thế thì chỉ là chuyện huyền-thoại. Nhưng con rồng, con phụng có phải là huyền-thoại hay không? Ta vừa thấy rằng cá hóa long, tuy là huyền-thoại, nhưng cũng có một phần căn-cứ là cái vự vượt Vũ-môn tam-cấp. Còn căn-cứ của rồng, của phụng là cái gì.

Tới xứ này, tôi có dịp coi sách về chim chóc ở đây. Sách Mỹ in ảnh nhiều màu tuyệt đẹp, và ảnh được chụp rất là trung-thực. Có loài chim mà họ gọi là Paradise bird thì giống hệt như con phụng vẽ trong các sách Tàu đời xưa. Tôi chỉ căn cứ theo tranh xưa thôi, vì ngày nay thợ vẽ Tàu thêm-thắc quá nhiều, chắc họ đã đi xa sự thật lắm rồi.

Thế thì xưa kia, con phụng chỉ là con Paradise bird mà khí hậu của nước Tàu xưa đã cho phép nó sống ở xứ ấy. Có lẽ vì khí hậu đổi thay mà Paradise bird của Tàu đã bị tuyệt chủng chẳng?

Còn con rồng? Cách đây một thế kỷ, tàu chiến của Pháp thường vào ra vịnh Hạ Long. Họ đã gặp một loài rắn thượng cổ, sống dưới đáy vịnh, đã trôi lên, có lẽ vì tiếng động lạ của máy tàu. Họ có vẽ hình và chụp hình loài rắn lạ đó, phúc-trình về Pháp, được báo-chí Pháp công bố ra. Và cách đây ba mươi năm, tại hồ Loch-Ness ở Anh-quốc, một con thủy-quái cũng đã từ đáy hồ trôi lên. Tây phương so sánh thì thấy thủy-quái vịnh Hạ Long và hồ Loch-Ness giống nhau. Đó là một loại bò sát tiền-sử còn sống sót.

Có lẽ huyền-thoại rồng có căn-cứ từ loài thủy-quái đó, vì chúng rất giống con rồng mà Tàu đã vẽ hình, chỉ khác là rồng có chân, còn thủy-quái thì không. Nhưng ai ngăn được người Tàu “Vẽ rắn thêm chân”?

Loài rắn, khi bò tới thì uốn éo thân mình. Loài thủy-quái bò sát và rất to, rất dài này cũng thế, chỉ có khác là thủy-quái uốn éo theo chiều đứng, như tranh, ảnh của nhơn chúng cho thấy, còn rắn thì uốn éo theo chiều ngang. Rồng trong tranh Tàu cũng uốn éo theo chiều đứng, y hệt như tranh, ảnh của thủy-quái.

(Xin xem hình vẽ dưới đây)

Hình cho thấy lối uốn éo theo chiều đứng của thủy quái vịnh Hạ Long và hồ Loch-Ness.

Không riêng gì vịnh Hạ Long và hồ Loch-Ness của Anh mới chứa chấp loại rắn nước thượng cổ này, mà ở bên Tàu cũng có.

Bài phú “Tiên-Xích-Bích” của Tô-Đông-Pha cũng có ám chỉ đến thủy quái này ở hồ Động-Đình mà họ Tô gọi là con Giao-Long. Chắc là người Tàu thượng cổ đã thêm chân cho con Giao-Long để biến nó thành con rồng, chớ chẳng có gì lạ đâu. Người

Tàu sống quanh hồ Động-Đình, cứ bảy tám mươi năm thì thấy Giao-Long trôi lên mặt nước một lần. Họ không dè rằng tổ tiên họ đã thần-thánh hoá con vật đó, và cứ tiếp tục tin rằng là có con rồng thật sự.

Tứ Linh của Tàu là Long, Lân, Qui, Phụng.

Qui thì ai cũng thấy. Phụng rất có thể là con Paradise bird, Long thì như trên. Thế còn con Lân. Khổng Tử đã cho biết rằng ngài có thấy con Lân. Khổng Tử, có thể sai về mặt triết học, luân-lý, nhưng nhân vật đó chắc chắn không nói dối, không bịa càn. Nhưng quả thật, ta rất bí về con Lân, chẳng biết đã thấy cái gì mà Tàu thần-thánh hóa ra là con Lân.

(1987)